

GENRE AND STILE PECULIARITIES OF POETRY OF MEERABAI

This article is devoted to the problem of genre and stile peculiarities of poetry of famous poet of social-religion bhakty movement Meerabai, to important part of Hindi poetics – the system of Rasa. This aspect of Meerabai's poetry has not been researched on a due level.

Key words: *Rasa, bhakty, separation, meeting.*

УДК 821.161.2-1В.Неборак

Дорошенко К. С., асп.,
Інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка

ОБРАЗ КАРНАВАЛУ В ПОЕЗІЇ ВІКТОРА НЕБОРАКА

У пропонованій статті досліджується образ карнавалу, що простежується в поетичному доробку Віктора Неборака. Детальнішу увагу приділено масці, грі та ознакам раблезіанства, які є важливими компонентами карнавалу.

Ключові слова: *карнавал, гра, постмодернізм, маска*

Починаючи говорити про образ карнавалу в поетичних текстах Віктора Неборака, слід взагалі окреслити поняття цього явища. Очевидним є те, що зародки можна віднайти в язичницьких традиціях та обрядах, однак найбільшого розвитку карнавал набув у період Середньовіччя, сміхова культура якого ґрунтовно описана М. Бахтінім у праці «Творчість Франсуа Рабле та народна культура середньовіччя і Ренесансу».

У карнавалі задіяні завжди всі, і відстороненим глядачем бути неможливо. Звільняючись від ієрархічних розмежувань, вивільняючи енергію, людина в карнавальному дійстві може розважитись (всенародний карнавальний сміх), розслабитись, вдягаючи маску як головний атрибут карнавалу, пограти когось, часом висміюючи. Про це висловилася Л. Таран: «Стосовно карнавальної стихії, то вона не була ніколи чужа нашому народові, як і будь-якому іншому. Скажемо так: незважаючи на тяжку експлуатацію мас у темні дожовтневі часи, вони, ці маси, краще за нас уміли не лише працювати, а й веселитися, шанувати й любити життя» [7, 73].

До карнавального образу вдається Віктор Неборак, один із учасників літературного угруповання «Бу-Ба-Бу», про творчість якого Ю. Андрухович

писав: «До цього легко доштуковувалися свіжо перепрочитана теоретична прибудова з Бахтіна, Рабле, карнавалу, народної сміхової культури» [4, 281].

Можна говорити, що поетичний карнавал автора-бубабіста – це водночас і забавка, сповнена пригод та перевтілень, і ще й мандрівка історією та пластом культури.

Образ карнавалу зазвичай убирає в себе різноманітні елементи, які утворюють цілісну картину, поняття карнавалу. Саме це і стає об'єктом нашого наукового зацікавлення. У статті ми розглянемо невід'ємні компоненти карнавалу, серед яких, окрім типових раблезіанських образів, слід звернути увагу на маски та гру як таку.

Якщо приставати до думки Рутенбурга, що «карнавал – це театральньо-видовищна форма святкової культури, яка має специфічні особливості і виконує певну роль у суспільстві» [6, 45], то карнавал може поєднувати в собі різні компоненти: вербальні і невербальні. В досліджуваних поетичних текстах В. Неборака ми маємо вербальне втілення образу карнавалу з усіма його танцями та іграми як компонентами невербального втілення карнавального дійства.

Віршами, обраними для дослідження, є всі ті, які вміщені в книзі «Літаюча голова». Про цю книгу Ю. Андрухович відзначив, що вона повністю бубабістська. «Я маю на увазі те, що від першого рядка й до останнього вона свідомо маніфестує саме цю, бурлескно-балаганну-буфонадну естетику.» [4, 275]. Одним із віршів, що яскраво вплетені в таку естетику, є «Бубон», підназва якого «сонет, виголошений Літаючою головою»:

....гуБАми виБУхає БАрд
чим світ сичить – кричить театр
зіграєш вірш якого варт
потрапиш в рай (чи на монмарт)
БУ смерті і безсмертю БУ
і БУ і БА і БУБАБУ [4, 36]

У наведеному уривку маємо не лише локацію на прикладі театру з вибухами і криками, а й графічне підсилення назви літературного угруповання Бу-Ба-Бу. Сльд відзначити, що поетичний доробок учасників цього угруповання, зокрема і В. Неборака, сповнений складниками карнавального святкування. Зокрема, це гіперболізовані образи бенкетування, про що пише М. Бахтін, аналізуючи тексти Ф. Рабле, яскравим прикладом чого слугує наступний уривок:

заради цього
щирого
слодування-при-
чашання-тостування-воз-

ливання-при-
цмокування-куштування-від-
хекування-від-
кашлювання-від-
шмаркування-від-
гикування
і повноголосого
вистівування
на повні груди
яке єднає
кожного з кожним... [4, 104]

На підтвердження цієї тези, що В. Неборак звертався до раблезіанства, слід згадати, що один з віршів поета навіть має назву «З'ява маленького-Пантагрюеля».

Однак образ літаючої голови, який і покладено в назву книги, найчастіше є головним компонентом для створення образу карнавалу. Так у вірші «Свідчення очевидця» маємо:

...Свято міста розпалювало і поглинало пристрасті...
...Вир юрби кружляв довкола магнетичної вертикалі,
поволі вбурювався в небо, нагадуючи рухливу вежу,
вершина якої намагалася з'єднатися з ЛІТАЮЧОЮ
ГОЛОВОЮ... [4, 187].

Звісно, на кожному карнавалі є багато напоїв та страв, про що відмічав М. Бахтін стосовно твору Ф. Рабле, де назви можна було довго перелічувати. Гульбища та різноманітний алкоголь присутній і в текстах В. Неборака. Так, у вірші «Напої бога Бахуса» вже за назвою можна передбачити, що уплетено в тіло тексту. Бахус, давньогрецький бог вина, у В. Неборака розливає і пиво, і горілку, ну і власне вино. Так «крізь карнавали, тризни, крізь пожежі... течуть, наздоганяють наші горла / могутні історичні струми пива», «як шлунки, бутлі і плоди осінні / терпляче чавляться в густе тепло», «напоєм стиглим випари скажені / тим паннам повипалюємо з уст», «Хвала нектарним келихам дзвінким!», «і за шинквасом – Рафаель», «чад кави» і под. [4, 194-197].

Тож образ карнавалу у В. Неборака постає, як і належить традиції, втіленням вивільнення енергії, відчуття свободи, для якої не має кордонів та будь-яких заборон.

Практично усі вірші збірки «Літаюча голова» – це фантазмагорія та карнавалізація. За допомогою таких засобів, як гротеск, бурлеск та іронія, В. Неборак створює власну стихію, в якій часто з'являється в різноманітних авторських масках, а часто надягає маски і на героїв текстів.

Ми бачимо різних, волоцюг і блазнів, зустрічається «інженер-люципер-лицедій», «шукач скарбів», «збирач підков», «персонаж країни Босха», «П'єро фаєрокарнавалів», або навіть «поет-мазохіст». У вірші «Актор» В. Неборак практично описує всіх акторів, розкриваючи маски, задіяні в поєз-операі «Крайслер імперіал»:

...Серж Наєнко
який витанцьовував роль
поета Юрка Немирича
а роль баламутного Керролівського Зайця
тобто
Зайця позиченого в Льюїса Керрола
грав конференс ний Стецьо Оробець... [4, 82]

Часом в тексті В. Неборак вводить власний образ, зашифровуючи його, як от: «небес, боже, збав, бо...раче!». Або навіть з'являється ім'я автора у назві тексту, яка імітує барокові назву через свою об'ємність: «ВІКТОР НЕБОРАК в архімодерному шоу віршів, яке з висоти пташиного польоту і до глибин колись популярного кафе-бару «НЕКТАР» присвячене найсимпатичнішому з міщанських міст ЛЬВОВУ і яке називається КАРКОЛОМНІ ПЕРЕВТПЛЕННЯ». Інколи автор навіть модифікує ім'я Неборак, що зустрічається у наступному уривку:

...Отож Імперіал – на сцені
в боксерській формі, Неборак –
його суперник...
...чого
не скажеш про Неборацюру,
якого помічають не... [4, 22].

Серед складових, з яких складається узагальнений образ Неборакового карнавалу, слід відзначити також і гру. Вона (гра) завжди залучає велику кількість гравців, й уособлює несерйозну забавку, а часто співвідноситься з образами блазнів та дурнів. Тобто гра у В. Неборака виступає як процесом розваги, так і акторською грою. «Він дістає платівку. Ставить голос. / Гра на публіку. Такі умови гри» [4, 132], «Дурень – це гра. Це мішання карт. / І комбінації, і азарт...» [4, 190]. Один з текстів Н. Неборака так і має назву «Гра», де ліричний герой закликає: «Давайте зберемося всі / друзі / влаштуємо собі забаву не від світу цього...» [4, 220]

Отже, карнавал В. Неборака – це словесно організований спектакль, де автор виступає режисером. Феєричні театральні постановки, де залучена «літаюча голова», масштабні ігри, гульбища, блазнювання і пародіювання, – головні компоненти образу карнавалу, який розгортається в просторах поетичної збірки «Літаюча голова».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрухович Ю. «Голова, що літала» // В. Неборак. Літаюча голова. / Післямова Ю. Андруховича. – К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2013. – 288 с.
2. Бахтин М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса / М.Бахтин. – М.: Художественная литература, 1990. – 543 с.
3. «Бу-Ба-Бу» (Юрій Андрухович, Олександр Ірванець, Віктор Неборак): вибрані твори: [поезія, проза, есеїстика] / Ю. Андрухович, О. Ірванець, В. Неборак. – Львів: «Піраміда», 2007. – 392 с.
4. Неборак В. Літаюча голова / В. Неборак. – Резеда О. Неборак. – К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2013. – 288 с.
5. Резеда О. Неборак проти Неборака / О. Резеда // Слово і час. – 1994. – №7. – С.80-81.
6. Рутенбург В. Городская культура: Средневековье и начало нового времени / В. Рутенбург. – Л., 1986. – 276 с.
7. Таран Л. Спокуса гри / Л. Таран // Слово і час. – 1991. – № 9. – С.72-74
8. Філоненко

20.10.2014

Doroshenko K. Aspirant,
Institute of Philology Taras Shevchenko University of Kyiv

THE IMAGE OF CARNIVAL IN THE POETRY OF VICTOR NEBORAK

This article examines the image of the carnival that observed in the poetic works of Victor Neborak. More attention is paid to the mask, play and examples of Rable's texts, because they are important components of the carnival.

Key words: *carnival, play, postmodernism, the mask*

Дорошенко К., асп.,
Института филологии КНУ им. Тараса Шевченко

ОБРАЗ КАРНАВАЛА В ПОЭЗИИ ВИКТОРА НЕБОРАКА

В предлагаемой статье исследуется образ карнавала, который прослеживается в поэтическом творчестве Виктора Неборака. Более детальное внимание уделено маске, игре и признакам раблезианства, которые являются важными компонентами карнавала.

Ключевые слова: *карнавал, игра, постмодернизм, маска*